

P. Robert Bergman - Generálka oslavou aneb generální svátost smíření

Nedávno jsem se při jednom (z)povídání dostal k otázce tzv. generální zpovědi. Je to forma svátosti smíření, o které se moc nemluví a to proto, že se o ní moc neví. Tak jsem se rozhodl, že když už jsem toho tady na signálech o svátosti smíření tolik napsal, že bych mohl doplnit kamínek do mozaiky, kamínek malý, pro mnohé možná nepotřebný, ale přesto kamínek, skrz který dokáže Bůh dát duši velké milosti.

Když jsem uvažoval o tomto článku, tak jsem se s tímto mým úmyslem svěřil jedné milé osobě, s níž jsem si shodou okolností psal přes Facebook. Ptala se mě: „O čem?“ (jako budu psát). Odpověděl jsem: „generální zpověď“. Odpověď mě skoro odzbrojila: „wow tak ta mi hrozila“. Hrozila? Wow... Tak asi je potřeba i o takových věcech mluvit – mluvit o tom, že tyto věci nejsou hrozbou pro duši křesťana, ale naopak – velikou milostí a možností k růstu v duchovním životě.

Generální zpověď – to není ani součást duchovního života vysokých důstojníků armády, ani zpověď u generálního vikáře, a už vůbec ne poslední zkouška „nanečisto“ před zpovědí premiérovou. Je to zpověď, svátost smíření, při které člověk před Bohem shrnuje celý svůj život, otvírá viny, které byly již vyznány, ale které ještě nejsou uzdraveny, případně viny, které ještě vyznány nebyly.

Bylo by ale naivním omylem se domnívat, že generální zpověď je zpověď ze všech hříchů, které člověk během svého života spáchal. Ona totiž není generální zpověď jako generální zpověď – odlišuje je v první řadě motivace a důvody, které k ní kajícíka vedou. Nad jednotlivými způsoby bych se chtěl zamyslet.

Původně byla míněna generální zpověď jako významný mezník v duchovním životě člověka a týkala se uzavření starého a otevření nového životního období. Například vstup do kláštera (věčné sliby), vstup do manželství, volba životního povolání, překonání významné životní krize, dneska bychom tak mohli mít rozumné, vědomé a upřímné přijetí svátosti biřmování...

Zde člověk svůj život – a svým způsobem zvláště své neúspěchy, slabosti a hříchy – otvírá v pokoře před Bohem a s důvěrou se nechává zaplavovat novým odpuštěním a ujištěním o Boží lásce a odpovědi na lidskou vstřícnost a upřímnost.

Tento typ generální zpovědi s sebou nenese žádné záludnosti. Vyznávají se hříchy, v podstatě pouze podle výběru kajícíka (protože všechny těžké hříchy bez zámlky již byly vyznány při předchozích pravidelných zpovědích). To zní divně – zpovídat se jen z toho, z čeho člověk chce, ale ono je to v podstatě geniální vyjádření svobody člověka vůči Bohu, jeho otevřenosti, upřímnosti a pravdivosti. Při takové generální zpovědi člověk samozřejmě opakovaně NEMUSÍ vyznat to, co již vyznal, a co mu bylo jednou

odpuštěno – to je rozdíl od zpovědi běžné, kde člověk MUSÍ vyznat všechny těžké hříchy, protože jinak by zpověď nebyla platná a místo odpuštění by mu přinesla další vinu. Z tohoto důvodu je generální zpověď aktem svobody křesťana.

Asi nejčastějším případem generální zpovědi budou zpovědi po mnoha letech. Občas to mohou kněží zakusit v domovech důchodců, léčebnách dlouhodobě nemocných, hospicích a domech s pečovatelskou službou. Tam jsou lidé, kteří vám řeknou, že by ke zpovědi chtěli, ale že už docela dlouho nebyli. A „docela dlouho“ to může být doba i přes půl století dlouhá. V tomto případě může být generální zpověď opravdu takovým celkovým shrnutím života. Spíš symbolickým – nejen že není možné si vzpomenout na všechny hříchy, ale také je velmi těžké svůj život po tak dlouhé době bez Boha a bez zakoušení průběžného odpouštění nějak pozitivně a konstruktivně hodnotit. Většinou to lidská psychika kompenzuje tím, že si člověk vinu neuvědomuje, protože má už poměrně „otupené svědomí“. A tak zpověď po šedesáti letech typu: „Pane faráři, já žádné hříchy nemám.“ nemusí být úplným unikátem. Tam je potřeba velká trpělivost a zralost zpovědníka, aby dokázal člověka co nejšetrněji přivést tomu, aby dokázal poznat a uznat, že leccos v jeho životě v pořádku nebylo a že vyznání a lítost nemají vést k odsouzení a depresi, ale naopak – k odpuštění a smíření. Nikdy se nepovede vyznat a předložit před Boha všechno. Leckdy ani to, co by být předloženo mělo (všechny těžké hříchy). Ale mělo by být předloženo vše, čeho je člověk schopen (paměť) a určitě by měla být předložena (byť obecná) lítost nad zlem, které do života člověk přinesl hříchem. Velmi často se stává, že po takové generální zpovědi Bůh dá člověku další milost – milost poznání vlastních hříchů a člověk jakoby po slupkách (vrstvách) očišťuje svůj vztah s Bohem. Je zajímavé, že tím člověk nebývá zpravidla ani tak „deptán“, ale vnímá to jako příležitost přiblížit se k odpouštějícímu Bohu a udělat další krok víry.

Zvláštní obdobou této zpovědi „po letech“ je případ, kdy člověk před „nějakou dobou“ svojí svátostnou praxi z nějakého důvodu ukončil (přerušil). Důvody opět mohou být různé – mohl to být třeba nějaký hřích, který byl příliš těžký pro vyznání, malá víra v Boží odpuštění, zalíbení v nějakém hříchu, odklon od Hospodina a víry, netrpělivost se sebou, pocit nesvobody ve svátostném životě, nebo dokonce nějaká chyba nebo nedorozumění kněze, který „poslední zpověď“ nezvládl. V tomto případě bych zvlášť apeloval na výběr zpovědníka, aby nešikovná náhoda nepohřbila hloub a definitivně již jednou pohřbené...

Asi ne posledním, ale pravděpodobně nejbolavějším případem je generální zpověď po sérii zpovědí „špatných“, kdy člověk vědomě něco nevyznal, nebo přistupoval ke svátosti smíření svatokrádežně – s vědomou a dobrovolnou „nelítostí“, nebo s předsevzetím po zpovědi ve svém životě nic (zvláště hřích) neměnit. Zde může hrát velkou roli strach, jestli člověku, když v té svátosti tolikrát selhal, může být vůbec v té samé svátosti odpuštěno. Může. Proč ale rovnou generální zpověď? Protože je nutné

vyznat hříchy nevyznané, ale také všechny ostatní těžké hříchy (protože vlivem neplatnosti nemohly být odpuštěny). Pokud se někdo k takovému kroku odhodlá, má můj velký obdiv – a věřím, že už je skutečnost, že chce udělat za tím, co v jeho životě nebylo v pořádku, je znamením veliké Boží milosti a Boží touhy po smíření s oním člověkem. A o Jeho pomoci zvláště v této svátosti smíření ani na chvíli nepochybuju.

Existuje ještě několik různých motivací ke generální zpovědi – a já bych se chtěl okrajově zmínit ještě o jedné. Někdy se může stát, že je svědomí člověka přecitlivělé – někdy se této „vadě na kráse křesťana“ říká skrupulozita. Takový člověk by se generálně zpovídal klidně každý druhý den – ale paradoxně by mu to nepřineslo ani pokoj, ani útěchu – protože „medicína na jeho nemoc“ je prostě jiná – bylo by to jako zahřívát popáleninu nebo chladit omrzlinu... I tato motivace je potřebná rozlišit – už jen pro to, aby se mohlo začít s účinnou pomocí „na míru“. Varianta této motivace je malá víra v Boží odpuštění – pokud někdo pochybuje o odpuštění při poctivé (!) „klasické svátosti smíření“, a z tohoto důvodu přistupuje ke zpovědi generální – není to touha po odpuštění ale po pocitu odpuštění – což spolu souvisí, ale není to totéž.

Jak už jsem napsal, tak cílem generální zpovědi není vyznat úplně všechny hříchy. Pokud má člověk nějaké nevyznané hříchy těžké, o kterých ví, pak by je samozřejmě vyznat měl. Ale spíše jde o to se jakoby povznést nad svůj život a podívat se na něj Božíma očima a pojmenovat, co se Bohu asi nelíbí a vyjádřit touhu po odpuštění a případné nápravě. Tato příležitost má totiž jednu velkou výhodu – vlastně těch výhod je víc – jednak je to rámec, o kterém se ještě zmíním, ale pak je to také pohled na celý život, který může být někdy bohatší a zřetelnější, než je pohled na krátký časový úsek během pravidelného zpovídaní. To se totiž mnoho lidí ptá jen „čím jsem od poslední zpovědi zhřešil“, ale ne „co v celém mém životě není v pořádku“. Tak člověk může vidět, že např. větší problém, než „nesoustředěnost“ při modlitbě je skutečnost, že s modlitbou ve svém životě a hlavně ve svém denním programu prostě programově nepočítá. A když už se pozdě večer odtrhne od televize nebo internetu, tak není schopen se soustředěně modlit a být s Bohem (cílem není samozřejmě soustředěnost, ale být s Bohem).

V generální zpovědi může člověk také pojmenovat svoje vztahy a vyznat případnou nelásku, neodpuštění. Otázka „jaký je můj vztah s konkrétním člověkem“ je jiná, než otázka jestli jsem onomu člověku pouze od poslední zpovědi něco neprovedl. Tak člověk může zjistit, že v některých vztazích ubližuje, vyznat to a snažit se to napravit. Opět pomůže širší rámec generální zpovědi, který není „od-do“, ale týká se celého života. Tato vlastnost generální zpovědi jí dělá poměrně náročnou na pravdivost a otevřenost - některé věci není snadné si vůbec přiznat, říct je nahlas a otevřít před Boží láskou. Ale na druhou stranu je pravda, že když se člověk k takovému kroku odhodlá, pak je pro něj takové setkání s Bohem opravdu velmi účinné a většinou má schopnost jej přenést na další „level“ duchovního života.

Jedna z velkých výhod generální zpovědi je i vnější podoba. Určitě není fér přilítnout do zpovědnice „za deset minut mše“ a říct: „Faráři, chci ke zpovědi. A ke generální.“ A čekat, že kněz bude pln apoštolské horlivosti a nadšen. Je praktické si domluvit setkání, kdy oba ví, že budou mít dost času, kdy budou moct o některých věcech – pokud budou chtít – mluvit, nebudou muset hlídat hodinky a hlavně – budou mít na společné setkání a modlitbu klid :)

Ještě jednou se zmíním o něčem, co považuji za důležité – a to je výběr zpovědníka. Dovolím si jednu osobní zkušenost – jsem se takhle jednou někdy okolo vstupu do semináře odhodlal jít k takové větší zpovědi. Tak jsem šel ke knězi, u kterého jsem se normálně zpovídal. Fakt jsem se upřímně a pečlivě připravil. Tak jsem se začal zpovídat, vyznal všechno, co jsem potřeboval, v jedné věci dokonce jsem poprosil o odpuštění toho kněze, protože jsem se v něčem provinil i proti němu – a co myslíte, že se stalo? „Tak se pomodli modlitbu xxxxxx. Bůh Otec veškerého milosrdenství ... Amen.“ A bylo po zpovědi. Tehdy mě to docela mrzelo. Ten kněz mě prostě setřel a odkopl. Ano, rozhřešení mi dal. Ale po této zpovědi, na kterou jsem se tak připravoval a těšil – a chtěl jsem ji prožít jako setkání s Bohem, před kterým chci otevřít celý svůj život – „padni komu padni“ ... jsem se cítil ... no nic moc.

Velmi často bývají dobrým prostředím pro generální zpověď exercicie, duchovní cvičení. Čas, který člověk stráví v tichu a Boží blízkosti a také kde má prostor pro pohled na svůj život a možnost si pořádně promyslet, co třeba by potřebovalo změnu. A duchovní obnovy většinou vedou kněží, kteří mají se zpovídaním bohaté zkušenosti.

No a toto zamyšlení mohu zakončit tím, čím jsem začínal – nadpisem. Generální zpověď se může stát oslavou Božího milosrdenství a vítězství nad slabostí člověka a může jej disponovat pro další životní cestu.

To vám všem moc přeju – God is great :)